MUZIEKMAKEN IN DEN MANESCHIJN.

DOOR

DR. N. J. KROM.

Onder de vele merkwaardige berichten, die de Chineesche Mohammedaan Ma Hoean ons geeft over de zeden en gewoonten van Java in het begin der vijftiende eeuw ¹⁾, is er een, dat betrekking heeft op een vermaak, hetwelk den bovenstaanden naam draagt. Het luidt in de vertaling van Groeneveldt ²⁾ aldus:

«On every fifteenth and sixteenth day of the month, when the moon is full and the night is clear, the native women form themselves into troops of 20 or 30, one woman being the head of them all, and so they go arm in arm to walk in the moonshine; the headwoman sings one line of a native song and the others afterwards fall in together; they go to the houses of their relations and of rich and high people, where they are rewarded with copper cash and such things. This is called making music in the moonshine.»

Het is ons niet bekend, of dit bericht wel eens de bijzondere aandacht heeft getrokken, maar in elk geval lijkt het niet overbodig er op te wijzen, dat het gebruik nog heden ten dage in slechts weinig gewijzigden vorm voorkomt op een plaats, waar men het niet dadelijk zou zoeken, de binnenlanden van Borneo. In het aardige boekje van den controleur J. Jongejans vinden wij naar aanleiding van diens bezoek aan het vrijwel onbekende Lepo Maoet, in het Noordelijkste deel der Zuider- en Oosterafdeeling aan den bovenloop van de Bahau, het volgende ³⁾:

«Een specialiteit van het Lepo Maoetgebied is de toedan of rondedans met zang voor jonge meisjes; dit geschiedt alleen

¹⁾ Zijne reis viel in 1418—1415, het werk is opgesteld vermoedelijk tusschen 1425—1432.

²⁾ Notes on the Malay Archipelago and Malacca, Verh. Bat. Gen. 39 (1876) p. 53.

³⁾ Uit Dajakland (1922) p. 213.

bij maanlicht. Daartoe vormen op een plek een 10 of 12, of hoeveel meisjes mee willen doen, een kring, en loopen in cadans, elkaar bij de hand houdend en de armen rhythmisch op de maat van den zang opheffend en neerzwaaiend, in het rond. Een hunner bezingt daarbij in korte strofen den een of anderen nationalen held, terwijl de anderen daarbij het refrein meezingen. Behalve echter de dooden, worden ook de levenden bezongen en hun deugden opgesomd, zooals de hoofden of de een of ander, die zich op snel- of handelstocht zeer verdienstelijk heeft gemaakt. Tijdens het dansen der meisjes zitten de jongelui in de voorgalerij of buiten om haar heen te luisteren, de zangeres aanmoedigend met hun uitroepen of door het meezingen van het refrein. Het slot is, dat na afloop van de toedan de jongelui zich ieder uit deze meisjes degene kiest, die hem 't meest bekoort en haar met zich voert naar een der z.g. vrijhuisjes, loemboeng of oema kalò geheeten, kleine vierkante huisjes op ongeveer vier meter hooge palen, alwaar de minnende paartjes den nacht doorbrengen.»

Zooals men ziet, is het essentiele, de maneschijn, het elkander vasthouden, het zingen door één persoon met een refrein van allen te zamen, hetzelfde. Het aardige slot van het feest op Borneo was in het geciviliseerde Java der vijftiende eeuw natuurlijk niet meer mogelijk, en dus vervangen door het meer practische en prozaische centen ophalen.